

УДК 636.2.082.32.234

Калинка А.К., кандидат с.-г. наук, старший науковий співробітник
e-mail: kalunka.andriy@gmail.com
Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція НААН
Казьмірук Л.В., кандидат с.-г. наук, доцент
e-mail: kazmiruk@vsaui.vin.ua
Вінницький національний аграрний університет
Лесик О.Б. кандидат с.-г. наук, старший науковий співробітник
Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція НААН

НОВА СТВОРЮВАНА МОЛОЧНА ХУДОБА НОВОЇ ПОПУЛЯЦІЇ НА ФЕРМАХ БУКОВИНИ

На основі матеріалів господарської практики і теоретичних узагальнень процесів, які відбуваються у ринкових відносинах в умовах Буковини, висвітлюються проблеми розвитку інтенсивного молочного скотарства у базових племінних господарствах Чернівецької області. Використані й узагальнені матеріали та їх аналіз, орієнтують на шляхи успішного розв'язання поставлених виробничих завдань у даному регіоні. Висвітлено показники молочної продуктивності корів буковинської породної групи нової популяції, живу масу телиць у різних вікових періодах, фізіологічну особливість вимені корів, придатність корів до машинного доїння, молочну продуктивність дочок бугаїв-плідників та проміри тіла первісток різних генотипів.

Встановлено кореляцію, яка покращується з підвищенням кровності за поліпшеною породою новоствореної породної групи молочної худоби, не дивлячись на свою конституційну міцність, як і будь-яка інша високопродуктивна порода, вона вимоглива до умов зовнішнього середовища регіону Буковини.

Показники росту піддослідних телиць у річному віці перевищували показники тварин інших господарств області на 4-2 см або 1,6-3,5%. За розвитком грудної клітини вони переважають на 4,5-5,5% в порівнянні з іншими племінними господарствами, тобто тенденція переваги росту у 6-місячному віці зберігалась і у річному. За розвитком грудної клітини вони переважають на 4,5-5,5% у порівнянні з контрольними, тобто тенденція переваги росту у 12-місячному віці зберігалась і у 24 місяці.

Вперше на перспективу створена нова породна група української червоної молочної худоби нової генерації, що стане новою буковинською молочною породою, яка налічує досить велику чисельність тварин, що мають спільне походження, схожих за екстер'єром і конституцією, характером і рівнем продуктивності із стійкою спадковістю, доброю відтворною здатністю, стійкістю до захворювань і відповідають параметрам програми для створення селекційного досягнення у тваринництві.

Ключові слова: порода, продуктивність, жива маса, лактація, лінія, генотип

Табл. 7. Літ. 15.

Постановка проблеми. Нині, в умовах фінансової економічної кризи в державі, виробництво високоякісної продукції у галузі молочного скотарства багато в чому залежить від рівня селекційно-племінної роботи з породами, які розводять у кожному регіоні України [1, 7, 10].

Буковина є одним із регіонів, де пріоритетною є сфера народного

господарства, яка відіграє важливу роль у забезпеченні та розв'язанні продовольчої проблеми, формуванні розвитку продовольчого ринку та зростанні економічного потенціалу сільського господарства, що вимагає значних перетворень на перспективу, та є актуальним у даний час в аграрній науці [13].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У результаті багаторічної тривалої селекційно-плеємної роботи з використанням генетичного молочного потенціалу української червоно-рябої породи із створеними колишніми двома типами: прикарпатського внутрішньо-породного типу української червоно-рябої молочної породи та буковинського заводського типу червоно-рябої породи, вперше сформувався нова буковинська породна група червоно-рябої молочної худоби нової генерації [3-5, 8, 9, 11, 12, 14].

У зв'язку з вищесказаним, створена група худоби нової популяції [5] відзначається достатньо високими надоями, жирномолочністю, доброю відтворювальною здатністю, задовільними відгодівельними і м'ясними якостями з подовженим віком використання та пристосованістю до умов розведення у різних кліматичних зонах Південно-західного Лісостепу України. Саме завдяки цим вимогам в інтенсивному молочному скотарстві Буковини відбулись значні зміни за кількістю та якістю тварин.

На підставі наших багаторічних досліджень та завдяки виконанню двох етапів зоотехнічно-селекційної роботи створено нову буковинську породну групу молочної червоно-рябої породи худоби на Буковині. У структуру створеної нової групи увійшли два типи, які створені на базі молочних базових стад Чернівецької області [6].

Найбільш продуктивне поголів'я корів нової породної групи молочної худоби утримується в племзаводах Кіцманського району, а саме в ТОВ АТЗТ «Мирне» колишньої СВК «Агрофірма «Оршівська», ТЗОВ «Валівське», СВК «Зоря» Кіцманського та СВК ім. Суворова Новоселицького району Чернівецької області. У цих господарствах проводилася довготривала селекційна робота по формуванню високопродуктивних дійних стад та родин.

Невирішені частини проблеми. Позитивної оцінки заслуговують проведені дослідження зі створення нової буковинської породної групи молочної червоно-рябої худоби, яка забезпечить високий генетичний молочний потенціал продуктивності в умовах господарювання у різних кліматичних зонах Карпатського регіону України, що є найбільш актуальним у нинішніх умовах.

Тому, отримання такої інформації дозволить прискорити селекцію на збільшення молочності, енергії росту, живої маси, відтворної здатності ремонтних телиць нового типу молочної худоби з отриманням дешевої і якісної молочної продуктивності в умовах регіону Буковини.

Оскільки селекційне вдосконалення нового типу молочної худоби нової генерації здійснюється за методами великомасштабної селекції та через

створення нових порід, породних груп та типів худоби у даному регіоні України, це дозволяє формувати високопродуктивні стада молочної худоби за короткий встановлений період, оскільки для поліпшення зазвичай використовують породи з високим генетичним потенціалом молочної продуктивності [2].

У зв'язку з цим в умовах Лісостепової зони регіону Буковини оцінка таких якостей худоби як молочна продуктивність, придатність для машинного доїння, пристосованість до природно-кліматичних умов регіону Буковини є надзвичайно важливими й актуальними.

Метою досліджень вивчення продуктивних якостей худоби нової створюваної породної групи молочної червоно-рябої худоби в умовах Буковини. Для реалізації цієї мети нами були поставлені завдання вивчити: молочну продуктивність корів; живу масу телиць у різних вікових періодах; фізіологічну особливість вимені корів; придатність корів до машинного доїння; молочну продуктивність дочок бугаїв-плідників; проміри тіла первісток різних генотипів.

Методика проведення досліджень. Експериментальні нові дослідження проводили на коровах створюваної буковинської нової породної групи молочної худоби на базових господарствах Чернівецької області. На маточному поголів'ї стад використовувалася сперма чистопорідних бугаїв-плідників голштинської породи німецької, північно-американської та вітчизняної селекції. У господарствах добре налагоджено зоотехнічний і племінний облік. Контроль селекційних і технологічних процесів проводиться через впроваджену автоматичну інформаційну систему з використанням комп'ютерних програм у молочному скотарстві.

Молочну продуктивність визначали шляхом проведення добових контрольних доїнь три рази на день один раз на місяць з одночасним контрольним визначенням у добових зразках молока вмісту жиру і білка на приладі «Екомілк КАМ-98А», що знаходиться у лабораторії Буковинської державної сільськогосподарської дослідної станції НААН. Визначено функціональні властивості вимені корів у господарствах відповідно до методичних рекомендацій. Одержаний матеріал досліджень обробляли за методом варіаційної статистики за Н.А. Плохінським [15]. Основним джерелом стали дані статистичної звітності, нормативні матеріали, дані наукових досліджень, літературні джерела, річні звіти досліджуваних базових господарств Буковини.

Результати досліджень. Дані, одержані у наших дослідженнях, свідчать про те, що молодняк створеної буковинської породної групи молочної червоно-рябої породи худоби нової генерації відзначається високою інтенсивністю росту і добрими забійними якостями (середньодобовий приріст – 750-850 г, жива маса бугайців на інтенсивній відгодівлі у 12-місячному віці – 380-415 кг, у 18-місячному – 480-500 кг, при значній питомій вазі в раціоні тварин

традиційних грубих і соковитих кормів.

У наших дослідженнях визначена консолідація за рівнем надою первісток (протягом 2009-2016 років) С.Г. Рігеля 352882 та лінії Р.Соврінга, що склала $K_1=0,136$ та $K_2=0,565$, Валіанта, відповідно, 0,106 та 0,11, Астронавта – 0,296 та 0,303, Імпрувера – 0,218 та 0,235. При цьому необхідно враховувати зміни, що в період формування нової буковинської породної молочної групи худоби проводили роботу по створенню її структурних одиниць – ліній, родин, оцінювали використаних плідників за якістю їх потомства. Аналогічні результати одержані багатьма дослідниками за допомогою різних методів дають підставу твердити, що метод розведення молочної худоби за лініями дозволяє реалізувати цінні господарські ознаки родоначальників.

Заслуговують на увагу у цьому відношенні дослідження, які вказують на те, що при таких ознаках як ріст і розвиток ремонтного молодняку, тривалість господарського використання, довічна продуктивність тварин мають нині найбільш актуальне значення. Тому оцінка первісток за комплексом ознак дозволяє прогнозувати потенціал майбутньої продуктивності, так як доведено, що коефіцієнт кореляції між першою і кращою лактаціями знаходиться в межах +0,20 до +0,689 (td – 16,4).

Результатами досліджень є те, що від продуктивних корів створено більше 45 родин, які поповнюються щороку молодими продуктивними нащадками нової генерації худоби. Чисельність особин у родині становить 12-16 голів із середньою продуктивністю 4-5,5-6,25 тис. кг молока, жирномолочністю – 3,7-3,8% та білково-молочністю – 3,3-3,4%.

Аналіз даних проведених досліджень (табл. 1) засвідчують те, що найвища продуктивність одержана від дочок плідника Інтера 5571 лінії Ханновера та Сената 1632 лінії Рігела. В СВК «Агрофірмі «Оршівська» найбільший ефект виявили плідники Артек № 344 лінії Валіанта, Полярний 0049 лінії Імпрувера та плідники, завезені з-за кордону, а саме Джаромір 6296 і Імпрувер 3471.

Отже є підстави твердити, що в майбутньому при складанні плану закріплення варто широко використовувати сім'я вищевказаних плідників у паруванні. Особливо слід відзначити генетичні властивості плідника Артека 6344 лінії Валіанта 1650414, дочки якого у кількості 136 голів – первісток мали продуктивність 5540 кг, по другій лактації у кількості 188 голів – 5742 та повновікові (53 гол.) – 5613. У період формування породної групи одночасно проводили роботу по створенню її структурних одиниць – заводських ліній, родин, оцінювали використаних плідників за якістю їх потомства. Метод розведення худоби за лініями дозволив реалізувати цінні господарські ознаки родоначальників. Окремі ознаки, такі як ріст і розвиток ремонтного молодняку, тривалість господарського використання, довічна продуктивність тварин мають дуже важливе актуальне значення у даному регіоні України.

В обробіток включені дочки плідників 5 ліній і споріднених груп:

Рефлекшн Соврін 198998, Ханове 1629391, Віс Бек Айдіела 1013415, Астронавтів, СГ Рігела 35282. Всього враховано продуктивність по першій лактації у 432 гол., по другій – 285 та по повновікових – 534 голови.

Таблиця 1

Молочна продуктивність дочок використаних плідників

Кличка бугая та інд. №	Лінія	I лактація			II лактація			III лактація		
		кількість голів	надій, кг	молочний жир, кг	кількість голів	надій, кг	молочний жир, кг	кількість голів	надій, кг	молочний жир, кг
Артек 6344	Валіант 1650444	136	5540±44,2	193,0±2,59	188	5742±47,5	199,5±2,94	53	5713±84,74	201±7,84
Капітан 6775	Рігела	160	4503±65,7	170,3±2,42	–	–	–	–	–	–
Тюльпан 7451	Рифлекшн Соверінг	12	5791±190,9	200,3±7,97	27	5861±132,1	215,8±5,27	188	5338±44,5	211,0±2,24
Гібрид 4893	Сітейшн	22	5363±132,0	198,3±5,5	35	5805±164,1	215,1±5,88	167	5630±64,3	209,6±2,32
Сенат 1632	Рігела	72	5638±88,1	203,4±3,6	1	5708±55,7	211,0±65,3	2	6200±75,5	227±85,7
Секрет 7841	Астронавта	2	7038±12,7	267±1,41	5	4650±261,4	189±9,10	55	5995±106,0	220,7±3,96
Інтер 5571	Ханновера	25	5410±164,3	192,8±5,42	23	5789±119,1	209,8±4,40	9	5361±331,6	210,8±12,2
Восток 8429	Віс Бек Айдіел	1	5185	196,5	3	5399	207,5	18	5000±306,3	193,2±6,32
Рігель 280	Рігела	–	–	–	1	5720	213,9	11	5568±185,3	205,8±7,52
Маяк 3160	Рігела	1	7004	268	1	5072	193,3	11	4479±248,6	181±5,74
Аромат 5644	Рифлекшн Соверінг	1	4640	172,6	1	5643	212,7	20	5550±216,3	211±7,9

Найвищою продуктивністю відмічені дочки плідника Сената 1632 л. Р.Совріна (надій 5638-6200 кг) і Секрета 7541 (надій 7038-5995 кг), Артека 6344 л. Р. Совріна (надій 5540-5713 кг), Гібрида 4892 (надій 5363-5805-5630 кг).

Науковими дослідженнями науковців Буковини доведено, що рівень продуктивних і відтворних якостей маточного поголів'я ведучих племінних господарств Чернівецької області з розведення нового типу червоно-рябої молочної худоби значно зріс, що розкриває значні потенційні можливості підвищення генетичного потенціалу, збільшення чисельності поголів'я та розширення ареалу розведення.

Аналіз молочної продуктивності корів нової породної групи худоби в стадах по всіх чотирьох базових господарствах Чернівецької області за 305 днів лактації (табл. 2).

Таблиця 2

Молочна продуктивність корів в племінних господарствах

Господарство	Статус	2013 р.			2015 р.			2016 р.		
		надій, кг	вміст жиру, %	жива маса, кг	надій, кг	вміст жиру, %	жива маса, кг	надій, кг	вміст жиру, %	жива маса, кг
ТОВ АТЗТ “Мирне”	ПЗ	5887	3,79	564	5347	3,8	579	6021	3,81	564
СВК “Зоря”	ПЗ	5453	3,64	528	5909	3,65	533	6257	3,66	516
ТОВ “Валявське”	ПЗ	4556	3,75	556	4621	3,71	559	5624	3,75	552
ТОВ АФ ім. Суворова	ПР	4401	3,68	527	4720	3,65	525	5287	3,68	519

Дослідженнями встановлено, що молочна продуктивність корів новоствореної буковинської породної групи червоно-рябої худоби ТОВ АТЗТ “Мирне” надоено за рік за лактацію на 568 кг (10,4%), більша за молочне стадо СВК “Зоря” та на 1465 кг (32%) більша за ТОВ “Валявське”.

Представлено результати роздою корів створюваної буковинської нової породної групи червоно-рябої молочної худоби у базових господарствах (табл.3).

Таблиця 3

Результати роздою корів по господарствах, гол.

Господарство	Район	Всього, гол.	Групи корів за надоем				
			6000-7000	7001-8000	8001-9000	9001-10000	10001 і більше
ПЗ ТОВ АТЗТ “Мирне”	Кіцманський	546	361	140	34	10	1
ПЗ СВК “Зоря”		69	52	17	-	-	-
ПЗ ТОВ “Валявське”		29	25	4	-	-	-
ПР ТОВ Агрофірма ім.Суворова	Новоселицький	13	13	-	-	-	-
Всього		657	451	161	34	10	1

Аналіз даних (табл. 3) показує, що у племінних господарствах Чернівецької області роздоєно 657 голів з надоем на 6000 кг більше (20% від загальної кількості корів у племінних господарствах), 81,4% роздоєно корів у стаді племзаводу АТЗТ «Мирне», 10,4% – на племзаводі СВК «Зоря», 5,2% – на племзаводі ТОВ «Валявське» та у племрепродукторі ТОВ Агрофірма ім. Суворова. Із 657 оцінених корів 354 (63,6%) мали надій 6000-7000 кг, 158 (28,4%) – 7001-8000 кг, 34 (6,1%) – 8001-9000 кг, 10 (1,8%) – 9001-10000 кг молока за найвищу лактацію. За період селекційної роботи у чотирьох господарствах Чернівецької області було проаналізовано залежність продуктивності первісток нової породної групи від рівня вирощування ремонтних телиць (табл. 4.).

Таблиця 4

Залежність продуктивності первісток по вікових періодах

Класи за живою масою телиць, кг	Телиці, кг	Жива маса, кг	Продуктивність за I лактацію		
			надій, кг	% жиру	молочний жир, кг
у віці 12 місяців					
220-250	980	236	3331	3,69	122,9
251-280	1110	265	4165	3,71	154,5
281-310	860	294	4266	3,72	158,7
311-340	431	326	4460	3,79	169,0
341 і вище	280	339	4682	3,81	178,4
у віці 18 місяців					
300-340	860	335	3149	3,65	115,0
341-380	915	361	3860	3,71	143,2
381-420	865	398	4470	3,76	168,1
421 і вище	430	439	4670	3,71	173,2

В плані встановлення (табл. 4) залежності впливу рівня вирощування ремонтних тварин нового типу на їх майбутню молочну продуктивність визначено кореляційну залежність між надоями первісток та живою масою їх при першому плідному осіменінні, а також між надоями первісток та їх живою масою при отеленні.

У даній роботі висвітлено результати досліджень з вивчення – у двох випадках кореляція підвищується з підвищенням кровності за поліпшеною породою. Тварини створеної породної групи молочної худоби, не дивлячись на свою конституційну міцність, як і будь-яка інша високопродуктивна порода, вимоглива до умов зовнішнього середовища даного регіону.

Позитивною є залежність молочної продуктивності корів нової породної групи від інтенсивності вирощування дочок, а також встановлено породної групи по якості вимені корів. З даних бонітування по базових господарствах регіону Буковини слід робити висновки щодо розведення нової популяції молочної червоно-рябої худоби.

Таким чином, наші дослідження показали, що молочна худоба нової породної групи червоно-рябої молочної худоби за морфологічними, фізіологічними та технологічними якостями вимені корів цілком задовольняє вимоги цільових стандартів. При оцінці молочної залози важливим елементом є її функціональні властивості.

Тому, при вивченні функціональних властивостей вимені велике значення надавали інтенсивності молоковіддачі, яка залежить, в основному, від величини добового надоя, рівномірності розвитку і функції окремих його часток.

За весь період нами вивчено властивості молоковіддачі різних генотипів молочної худоби, які розводяться на Буковині (табл. 5).

Таблиця 5

Фізіологічні особливості вимені у корів породної групи худоби

Показники	$^{3/4}$ ЧРГ $^{1/2}$ С n=68	$^{5/8}$ ЧРГ $^{3/4}$ С n=37	$^{3/4}$ ЧРГ $^{1/4}$ С n=41	Нова буковинська породна група червоно-рябої молочної худоби n=81
Передні чверті вимені	8,2±0,3	8,8±0,3	9,2±0,2	9,3±0,4
Задні чверті вимені	9,6±0,2	9,7±0,2	10,4±0,4	9,8±0,5
Надій за добу, кг	17,8±0,7	18,5±0,5	19,6±0,6	19,3±0,7
Індекс вимені	46,1	47,6	46,9	48,5
Тривалість доїння, хв.	8,2±0,9	8,9±0,7	9,1±0,6	9,2±0,5
Швидкість молоковіддачі, кг/хв.	2,17±0,1	2,10±0,1	2,15±0,1	2,12±0,2

Дослідженнями доведено (табл. 5), що функціональні властивості вимені вказують на те, що тривалість доїння корів нової породної молочної худоби була на 0,3 хв. Довшою, ніж тривалість доїння корів $^{5/8}$ ЧРГ $^{3/4}$ С, хоча їх добовий надій був вищим на 0,8 кг.

Дуже важливим показником, що визначає придатність корів до машинного доїння, є швидкість молоковіддачі. За цим показником спостерігається перевага тварин нової породної групи корів – 2,12 кг/хв.

Цікавими були дослідження з вивчення статей тіла телиць нової генерації породної групи в ТОВ АТЗТ «Мирне» з використанням їх інтенсивного вирощування на кормах власного виробництва без додавання білково-вітамінних добавок та преміксів іноземного походження.

Встановлено (табл. 6), що ремонтні телиці нової генерації молочної худоби від народження до 6-місячного віку, якими було спожито кількість кормів по 142 г перетравного протеїну, що на 1 кг приросту затрати кормів становили за вказаний вище період вирощування – 5,1 к. од.

Про розвиток піддослідних телиць свідчать дані, які в 6 місяців досягли – 213,6 кг, що вище на 39,3 кг (22,5% при $P < 0,001$) у порівнянні з телицями інших базових господарств Чернівецької області.

Дослідженнями встановлено, що протягом 695 днів вирощування, телиці мали живу масу 483 кг, що на 15 кг (3,2%) більше за аналоги інших племінних господарств Буковини.

Відмічено кращий розвиток грудної клітини, яка перевищує на 3,3-17%, за широтними розмірами тазу – на 6,4-10,7%. Індекс тазогрудний становить 103% або більше контрольних на 7%, грудний – на 8,4 та широкотілості – на 3,1%.

Таблиця 6

Проміри статей ремонтних телиць в ТОВ АТЗТ «Мирне»

Показники	Контрольна група			Дослідна група		
	X±S _x , см	відношення, %		X±S _x , см	відношення, %	
		до первісток	до косої довжини		до первісток	до косої довжини
Висота в холці	124,2±0,5	87,6	86,5	125,1±0,4	90,0	87,3
Висота в крижах	131±0,8	98,5	91,2	132±0,7	99,0	92,1
Глибина грудей	65,4±0,4	97,5	45,5	66,0±0,3	98,4	46,05
Ширина грудей	39,8±0,3	91,9	27,7	40,1±0,2	92,6	30,6
Ширина в клубках	45,3±0,1	92,1	31,6	47,0±0,2	95,5	32,8
Ширина в кульшових зчленуваннях	44,0±0,2	92,4	30,7	45,6±0,1	95,8	31,8
Ширина в сідничних горбах	29,0±0,1	92,9	20,2	30,2±0,1	96,8	21,1
Коса довжина тулуба	139,5±0,8	97,1	100,0	141,5±0,8	98,5	98,7
Обхват грудей	179,2±0,9	95,7	125,0	181,0±1,0	96,6	126,3
Обхват п'ястка	18,8±0,4	97,3	0,13	19,2±0,3	98,1	0,13
Жива маса, кг	468,3±6,6	90,5		483,3±3,7	93,3	
Середній приріст за добу, г	596			620		

За показниками росту піддослідних телиць у річному віці тварини перевищували інші господарства області на 4-2 см або 3,5-1,6%. За розвитком грудної клітини вони переважають на 5,5-4,5% у порівнянні з іншими племінними господарствами, тобто тенденція переваги росту у 6-місячному віці зберігалась і у річному.

За розвитком грудної клітини вони переважають на 5,5-4,5% у порівнянні з контрольними, тобто тенденція переваги росту у 12-місячному віці зберігалась і у 24 місяці.

Одержані дані росту і розвитку телиць дослідної групи можна використати для орієнтації у ремонтних тварин буковинської нової породної групи червоно-рябої молочної худоби.

Цікаво порівняти відношення абсолютних показників промірів нетелів буковинської породної групи молочної червоно-рябої худоби у річному віці до такого ж показника первісток. Лінійні проміри тіла становлять 80-90% і є основними показниками росту. Дослідні нетелі вже у 2-річному віці за висотними промірами на 98% наближуються до первісток (табл. 7).

Дослідженнями було вивчено статі тіла первісток різних генотипів у базових господарствах з розведення червоно-рябої худоби в умовах Буковини.

Дослідженнями встановлено (табл. 7), що висотні проміри первісток створюваної буковинської породної групи червоно-рябої худоби перевищують інші генотипи-аналоги на 3-2 см або 3,5-1,6%.

Таблиця 7

Проміри тіла первісток різних генотипів, см

Проміри, см	Породна буковинська група червоно- рябої породи n=33	Порідність		
		симентали (n=41)	½ ЧРГ ½ С (n=62)	¾ ЧРГ ¼ С (n=49)
Висота в холці	132±0,8	131±0,5	130±0,9	129±0,8
Коса довжина тулубу	155±0,5	154±0,4	154±1,1	152±0,7
Обхват грудей	197±1,2	191±1,4	195±0,7	191±1,4
Ширина грудей	45±0,4	44±0,3	44±0,5	42±0,6
Глибина грудей	68±1,3	64±0,3	67±1,7	67±1,4
Ширина в клубах	51±0,8	50±0,3	49±0,6	48±0,4
Обхват п'ястка	20±0,5	20,0±0,1	19±0,4	18±0,3

Таким чином, на перспективу створена буковинська нова породна група української червоної молочної худоби стане новою буковинською молочною породою, яка має наявність достатньо великої чисельності тварин, що мають спільне походження, подібні за екстер'єром і конституцією, характером і рівнем продуктивності із стійкою спадковістю, доброю відтворною здатністю, стійкістю до захворювань і відповідають параметрам програми для створення селекційного досягнення в тваринництві, а саме в молочному скотарстві.

Висновки. 1. Дослідженнями встановлено, що в умовах Буковини молочна продуктивність корів новоствореної буковинської породної групи червоно-рябої молочної худоби в ТОВ АТЗТ «Мирне» надоемо молока за рік за лактацію на 568 кг (10,4%) більше за молочне стадо СВК «Зоря» та на 1465 кг (32%) більше за ТОВ «Валявське».

2. Встановлено кореляцію, яка покращується з підвищенням кровності за поліпшеною породою новоствореної породної групи молочної худоби, не дивлячись на свою конституційну міцність, як і будь-яка інша високопродуктивна порода, вимоглива до умов зовнішнього середовища Чернівецької області.

3. Дослідження з функціональності властивостей вимені вказують на те, що тривалість доїння корів нової породної молочної худоби був на 0,3 хв., довшою, ніж тривалість доїння корів $\frac{5}{8}$ ЧРГ $\frac{3}{4}$ С, але їх добовий надій був вищим на 0,8 кг і за цим показником перевага тварин нової породної групи корів – 2,12 кг/хв.

4. Визначено, що висотні проміри первісток створюваної буковинської породної групи червоно-рябої худоби перевищують інші генотипи-аналоги на 3-2 см або 1,6-3,5%.

Список використаної літератури

1. Буркат В.П. Проблеми породи у молочному скотарстві та шляхи її розв'язання / В.П. Буркат // Теорія, методологія і практика селекції. – К.: БМТ, 1999. – С. 130-138.
  2. Петренко І.П. Генетико-популяційні процеси при розведенні тварин / І.П. Петренко, М.В. Зубець, Д.Т. Вінничук – К.: Аграрна наука, 1997. – 473 с.
  3. Пахолок А. А., Любинський О. І. Ріст, розвиток та біологічні особливості молодняка різних генотипів української червоно-рябої молочної породи / А.А. Пахолок, О.І. Любинський // Розведення і генетика тварин. – Вип. 29, – К.: Урожай, 1998. – с. 57-64.
  4. Косташ В.Б. Господарсько-біологічні особливості тварин різних ліній і генотипів української червоно-рябої молочної породи в умовах Буковини: автореферат дис. на здобуття канд. с.-г. наук: спец. 06.02.01. / В.Б. Косташ – К.: Чубинськ, 2009 – 20 с.
  5. Калинка А. К. Молочна продуктивність породної групи української червоно-рябої молочної худоби нової генерації в умовах різних кліматичних зонах Буковини / А.К. Калинка, Ю.І. Голохоринський, Д.Ю. Дорофеев // Матеріали 11 міжнародної науково-практичної конференції (14-16 березня 2012 р.). Зоотехнічна наука: Історія, проблеми, перспективи – Подільський ДАТУ. – Кам'янець-Подільський. – 2012. – С. 185-188.
  6. Калинка А.К. Молочна продуктивність в залежності від фенотипової оцінки буковинської нової породної групи червоно-рябої худоби в умовах Буковини / А.К. Калинка, В.Б. Косташ, І.І. Тимофіїшин // V науково-міжнародна конференція „Зоотехнічна наука: Історія, проблеми, перспективи” (21-22 травня 2015р.) – Кам'янець-Подільський. – 2015. – С. 94-96.
  7. Любинський О.І. Молочна продуктивність корів різних генотипів української червоно-рябої молочної породи. / О.І. Любинський, А.А. Пахолок // Розведення і генетика тварин. – Вип. 30. – К.: Урожай, 1999 – С. 22-27.
  8. Ячник Р.В. Розведення прикарпатського типу української червоно-рябої молочної худоби в племзаводів „Оршівський” і її вдосконалення. / Р.В. Ячник, Н. Мазуряк. – Мат. I міжнар. науково-практ. конф. – 8-10 жовтня 2003 р. – Чернівці. – С. 82.
  9. Ячник Р.В. Продуктивність корів буковинського заводського типу української червоно-рябої молочної породи. / Р.В.Ячник, Л.В. Ротар // Зоотехнія. – 2008 – № 2. – С. 146-151.
  10. Ячник Р.В. Програма селекції української червоно-рябої молочної породи великої рогатої худоби на 2003-2012 роки. / Р.В. Ячник. – К. – 2003. – 76 с.
  11. Ячник Р.В. Методологічні аспекти формування Буковинського заводського типу української червоно-рябої молочної породи. / Р.В. Ячник, О.І. Любинський. – Науковий вісник Львівської НАВМтаБ ім. С.З. Гжицького. – том 7(№2). – ч. 4. – Львів. 2005. – 270-273.
  12. Ротар Л.В. Вплив лінійної належності корів-первісток Прикарпатського внутріпородного типу української червоно-рябої молочної породи на їх молочну продуктивність. – Мат. міжнар. конф. «Наукове забезпечення інновації розвитку аграрного виробництва в Карпатському регіоні». – 2007. – С. 256.
  13. Любинський О.І., Повозніков М.Г., Ячник Р.В. Програма розвитку племінного скотарства в господарствах Чернівецької області. Міністерство аграрної політики України. Подільський держ. аграрно-тех. універ. Буковинський інститут АПВ УААН, Головне управління агропром розвитку облдержадм., ВАТ «Буковинаплемсервіс» м. Кам'янець-Подільський. – 2007. – 18 с.
  14. Люблінський О.І. Селекційна оцінка корів прикарпатського внутріпородного типу української червоно-рябої молочної породи за екстер'єрними особливостями та тривалістю господарського використання. / О.І. Люблінський, В.І. Щуплик, Р.В. Ячник, А.К. Калинка. – Науковий вісник Луганського НАУ. – № 21 Серія «Сільськогосподарські науки». Луганськ.: Елтон-2, 2010. – С.111-114.
-

-
15. Плохинский Н.А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н.А. Плохинский. – М.: Колос, 1969. – 256 с.
-

References

1. Burkat V.P. Problemy porody u molochnomu skotarstvi ta shlyakhy yiyi rozv'yazannya / V.P. Burkat // Teoriya, metodolohiya i praktyka selektsiyi. – K.: BMT, 1999. – S. 130-138.
  2. Petrenko I.P. Henetyko-populyatsiyni protsesy pry rozvedenni tvaryn / I.P. Petrenko, M.V. Zubets', D.T. Vinnychuk – K.: Ahrarna nauka, 1997. – 473 s.
  3. Pakholok A.A., Lyubyns'kyy O.I. Rist, rozvytok ta biolohichni osoblyvosti molodnyaka riznykh henotypiv ukrayins'koyi chervono-ryaboyi molochnoyi porody / A.A. Pakholok, O.I. Lyubyns'kyy // Rozvedennya i henetyka tvaryn. – Vyp. 29, – K.: Urozhay, 1998. – s. 57-64.
  4. Kostash V.B. Hospodars'ka-biolohichni osoblyvosti tvaryn riznykh liniy i henotypiv ukrayins'koyi chervono-ryaboyi molochnoyi porody v umovakh Bukovyny: avtoreferat dys. na zdobuttya kand. s.-h. nauk: spets. 06.02.01. / V.B. Kostash – K.: Chubyns'k, 2009 – 20 s.
  5. Kalynka A. K. Molochna produktyvnist' porodnoyi hrupy ukrayins'koyi chervono-ryaboyi molochnoyi khudoby novoyi heneratsiyi v umovakh riznykh klimatychnykh zonakh Bukovyny / A.K. Kalynka, Yu.I. Holokhoryns'kyy, D.Yu. Dorofyeyev // Materialy 11 mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (14-16 bereznya 2012 r.). Zootekhnichna nauka: Istoriya, problemy, perspektyvy – Podil's'kyy DATU. – Kam"yanets'-Podil's'kyy. – 2012. – S. 185-188.
  6. Kalynka A.K. Molochna produktyvnist' v zalezhnosti vid fenotypovoyi otsinky bukovyns'koyi novoyi porodnoyi hrupy chervono-ryaboyi khudoby v umovakh Bukovyny / A.K. Kalynka, V.B. Kostash, I.I. Tymofiyishyn // V naukovo-mizhnarodna konferentsiya „Zootekhnichna nauka: Istoriya, problemy, perspektyvy” (21-22 travnya 2015r.) – Kam"yanets'-Podil's'kyy. – 2015. – S. 94-96.
  7. Lyubyns'kyy O.I. Molochna produktyvnist' koriv riznykh henotypiv ukrayins'koyi chervono-ryaboyi molochnoyi porody. / O.I. Lyubyns'kyy, A.A. Pakholok // Rozvedennya i henetyka tvaryn. – Vyp. 30. – K.: Urozhay, 1999 – S. 22-27.
  8. Yachnyk R.V. Rozvedennya prykarpat's'koho typu ukrayins'koyi chervono-ryaboyi molochnoyi khudoby v plemzavodiv „Orshivs'kyy” i yiyi vdoskonalennya. / R.V. Yachnyk, N. Mazuryak. – Mat. I mizhnar. naukovo-prkt. konf. – 8-10 zhovtnya 2003 r. – Chernivtsi. – S. 82.
  9. Yachnyk R.V. Produktyvnist' koriv bukovyns'koho zavods'koho typu ukrayins'koyi chervono-ryaboyi molochnoyi porody. / R.V. Yachnyk, L.V. Rotar // Zootekhniya. – 2008 – № 2. – S. 146-151.
  10. Yachnyk R.V. Prohrama selektsiyi ukrayins'koyi chervono-ryaboyi molochnoyi porody velykoyi rohatoyi khudoby na 2003-2012 roky. / R.V. Yachnyk. – K. – 2003. – 76 s.
  11. Yachnyk R.V. Metodolohichni aspekty formuvannya Bukovyns'koho zavods'koho typu ukrayins'koyi chervono-ryaboyi molochnoyi porody. / R.V. Yachnyk, O.I. Lyubyns'kyy. – Naukovyy visnyk L'vivs'koyi NAVMtaB im. S.Z. Hzhys'koho. – tom 7(№ 2). – ch. 4. – L'viv. 2005. – 270-273.
  12. Rotar L.V. Vplyv liniynoyi nalezhnosti koriv-pervistok Prykarpat's'koho vnutriporodnoho typu ukrayins'koyi chervono-ryaboyi molochnoyi porody na yikh molochnu produktyvnist'. – Mat. mizhnar. konf. «Naukove zabezpechennya innovatsiyi rozvytku ahrarnoho vyrobnytstva v Karpat's'komu rehioni». – 2007. – S. 256.
  13. Lyubyns'kyy O.I., Povochnikov M.H., Yachnyk R.V. Prohrama rozvytku plemynnoho skotarstva v hospodarstvakh Chernivets'koyi oblasti. Ministerstvo ahrarnoyi polityky Ukrainy. Podil's'kyy derzh. ahrarno-tekh. univer. Bukovyns'kyy instytut APV UAAN, Holovne upravlinnya ahroprom rozvytku oblderzhadm., VAT «Bukovynaplemservis» m. Kam"yanets'-Podil's'kyy. – 2007. – 18 s.
-

14. Lyublins'kyu O.I. Seleksiyna otsinka koriv prykarpat-s'koho vnutriporodnoho typu ukrayins'koyi chervono-ryaboyi molochnoyi porody za ekster"yernymy osoblyvostyamy ta tryvalistyu hospodars'koho vykorystannya. / O.I. Lyublins'kyu, V.I. Shchuplyk, R.V. Yachnyk, A.K. Kalynka. – Naukovyy visnyk Luhans'koho NAU. – № 21 Seriya «Sil's'kohospodars'ki nauky». Luhans'k.: Elton-2, 2010. – S.111-114.
15. Plokhynskyu N.A. Rukovodstvo po byometryu dlya zootekhnykov / N.A. Plokhynskyu. – M.:Kolos, 1969. – 256 s.

АННОТАЦИЯ НОВЫЙ СОЗДАВАЕМЫЙ МОЛОЧНЫЙ СКОТ НОВОЙ ПОПУЛЯЦИИ НА ФЕРМАХ БУКОВИНЫ

Калинка А.К., кандидат с.-г. наук, старший научный сотрудник

e-mail: kalunka.andriy@gmail.com

Буковинская государственная сельскохозяйственная опытная станция НААН

Казмирук Л.В., кандидат с.-х. наук, доцент

e-mail: kazmiruk@vsau.vin.ua

Винницкий национальный аграрный университет

Лесик О.Б., кандидат с.-х. наук, старший научный сотрудник

Буковинская государственная сельскохозяйственная опытная станция НААН

На основе материалов хозяйственной практики и теоретических обобщений процессов, которые происходят в рыночных отношениях в условиях Буковины, освещаются проблемы развития интенсивного молочного скотоводства в базовых племенных хозяйствах Черновицкой области. Освещены показатели молочной продуктивности коров буковинской породной группы новой популяции, живая масса телок в разных возрастных периодах, физиологическая особенность вымени коров, пригодность коров к машинному доению, продуктивность дочерей быков-производителей и промеры тела животных разных генотипов.

Установлена корреляция, которая улучшается с повышением кровности по улучшенной породе созданной породной группе молочного скота, несмотря на свою конституционную прочность в условиях внешней среды региона Буковины.

Показатели роста подопытных телок в летнем возрасте животные превышали другие хозяйства области на 2-4 см или 1,6-3,5%. По развитию грудной клетки они преобладают на 4,5-5,5% по сравнению с другими племенными хозяйствами, то есть тенденция преимущества роста в 6-месячном возрасте сохранялась и в годовом. По развитию грудной клетки они преобладают на 4,5-5,5% по сравнению с контрольными, то есть тенденция преимущества роста в 12-месячном возрасте сохранялась и в 24 месяцев.

Впервые на перспективу создана новая породная группа украинского красного молочного скота нового поколения, которая станет новой буковинской молочной породой, которая имеет наличие достаточно большой численности животных, имеющих общее происхождение, похожих по экстерьеру и конституции, характером и уровнем производительности с устойчивой наследственностью, хорошей воспроизводительной способностью, устойчивостью к заболеваниям и соответствуют параметрам программы для создания селекционного достижения в животноводстве.

Ключевые слова: порода, продуктивность, живая масса, лактация, линия, генотип

Табл. 7. Лит. 15.

ANNOTATION

NEW CREATION OF DAIRY CATTLE A NEW POPULATION ON BUKOVINA'S FARMS

Kalinka A.K., Candidate of Agricultural Sciences, Senior Scientist

e-mail: kalunka.andriy@gmail.com

Bukovina State Agricultural Experimental Station, NAAS

Kazmiruk V.V., Candidate of Agricultural Sciences Sciences, Associate Professor

e-mail: kazmiruk@vsau.vin.ua

Vinnytsia National Agrarian University

Lesik O.B., Candidate of Agricultural Science, Senior Researcher

Bukovina State Agricultural Experimental Station, NAAS

Based on the materials of economic practice and theoretical generalizations of the processes that occur in market relations in Bukovina, problems of the development of intensive dairy cattle breeding in the basic breeding farms of the Chernivtsi region are covered.

The materials are used and generalized, their analysis is oriented towards the successful solution of the set production tasks in the given region.

The indicators of the dairy productivity of cows of the Bukovina breed group of the new population, the heights of heifers in different age periods, the physiological characteristics of the udders, the suitability of cows for machine milking, the productivity of the daughters of bulls-producers and the measurements of the body of the first-born of different genotypes are covered.

A correlation has been established that increases with the increase in blood content by the improved breed of the newly created breed group of dairy cattle, despite its constitutional strength, like other high-performance breed, is demanding for the external environment of the Bukovina region.

Growth rates of experimental heifers in summer age animals exceeded other farms in the region by 4-2 cm or 3.5-1.6%. According to the development of the chest, they prevail by 5.5-4.5% compared to other breeding farms, that is, the trend of the advantage of growth at 6 months of age persisted in the annual. For the development of the chest, they prevail at 5.5-4.5% compared with the control, that is, the trend of the advantage of growth at 12 months of age persisted and in 24 months.

For the first time, a new breed of Ukrainian red dairy cattle of a new generation has been created for the future, which will become a new Bukovina dairy breed that has a large enough number of animals of common origin, similar in appearance and constitution, character and productivity level with stable heredity, good reproductive ability, resistance to diseases and correspond to the parameters of the program for creating a breeding achievement in livestock.

Keywords: *breed, productivity, live weight, lactation, line, genotype*

Tab. 7. Lit. 15.

*Рецензент: Гуцол А.В., доктор с.-г. наук, професор
Вінницький національний аграрний університет*